

Πανσέληνος Κριού Λονδίνο, 1^η Απριλίου 2026

ΤΟ ΦΩΣ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ Φεστιβάλ Πάσχα

Mario Eugster

Αγαπητοί φίλοι,

Ένα θερμό καλωσόρισμα απευθύνω σε όλους σας, όσοι είστε απόψε εδώ στη Βιβλιοθήκη του Lucis Trust και όσοι συμμετέχετε διαδικτυακά σε αυτόν τον διαλογισμό Πανσελήνου στο Φεστιβάλ του Πάσχα. Αυτή την εποχή του έτους, οι δυνάμεις της φύσης ανταποκρίνονται στο ανοιξιάτικο φως του ήλιου, που φέρνει αναζωογόνηση, ανθοφορία και ζωή στο περιβάλλον και μας χαρίζει τα εκθαμβωτικά χρώματα, τα κελαηδίσματα των πουλιών και τα πλούσια αρώματα της φύσης. Η ακτινοβολία του ηλιακού φωτός αντικατοπτρίζει την εισροή πνευματικών ενεργειών που διοχετεύονται στην ανθρωπότητα και σε κάθε πλανητικό βασίλειο αυτό το διάστημα. Αυτή η πνευματική ορμή που φέρνει το Πασχαλινό Πυρ της Αγάπης θα συνεχίσει να απλώνεται συγχωνευμένη με τα επερχόμενα Φεστιβάλ του Βεσάκ και της Ανθρωπότητας.

Αυτά τα τρία Μεγάλα Πνευματικά Φεστιβάλ συνδέονται μυστηριωδώς σε μια τριαδική Ενότητα. Ως εκ τούτου, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι αντιστοιχούν στην τριαδική φύση της Θεότητας, την οποία συναντάμε σε πολλές θρησκευτικές και πνευματικές παραδόσεις, όπως είναι Πατήρ, Υιός και Άγιο Πνεύμα στον Χριστιανισμό ή Σίβα, Βισνού και Μπράχμα ως υπέρτατη τριπλή Θεότητα στον Ινδουισμό. Αυτή η Τριάδα αντανακλάται επίσης στα τρία πλανητικά κέντρα, τη Σαμπάλλα, την Πνευματική Ιεραρχίας και την Ανθρωπότητα, τα οποία αποτελούν αντιστοιχίες των πλανητικών κέντρων κεφαλής, καρδιάς και λαιμού. Υπό την επίδραση της πρώτης ακτίνας της θέλησης και της ισχύος, το ζώδιο του Κριού σηματοδοτεί την έναρξη της πνευματικής κορύφωσης αυτών των Τριών Μεγάλων Πνευματικών Φεστιβάλ. Ο Κριός αποτελεί επίσης το πρώτο αστρολογικό σημείο του ζωδιακού κύκλου και ως εκ τούτου συνδέεται με νέα ξεκινήματα και έναν κύκλο ανανέωσης.

Το ομαδικό μας έργο και ο διαλογισμός αυτή τη χρονική στιγμή διαποτίζονται συνεπώς από το λυτρωτικό Πνευματικό Φως του Πάσχα που είναι διαθέσιμο για να το ακτινοβολήσουμε στους διάφορους τόπους της διαμάχης, του μόχθου και της οδύνης στο σώμα της ανθρωπότητας.

Ας αφιερωθούμε σε αυτή την υπηρεσία ως όμιλος, εκφέροντας το Μάντραμ του Μαθητή και συντασσόμενοι με τον Χριστό ως κοσμική πνευματική ύπαρξη:

Η Βεβαίωση του Μαθητή

Είμαι ένα σημείο φωτός μέσα σ' ένα μεγαλύτερο Φως.

Είμαι ένα νήμα στοργικής ενέργειας μέσα στο ρεύμα της θείας Αγάπης.

Είμαι ένα σημείο θυσιαστικού Πυρός, εστιασμένο στην πύρινη Θέληση του Θεού.

Και έτσι στέκω.

Είμαι ένας δρόμος στον οποίο οι άνθρωποι μπορούν να πετύχουν.
Είμαι μια πηγή δύναμης που τους επιτρέπει να στέκουν.
Είμαι μια δέσμη φωτός που λάμπει στο δρόμο τους,
Και έτσι στέκω.

Και στέκοντας έτσι, γυρίζω
Και βαδίζω με τον τρόπο αυτό τους δρόμους των ανθρώπων
Και γνωρίζω τους δρόμους του Θεού.
Και έτσι στέκω.

Κατά το τελικό στάδιο της ζωής του Διδασκάλου Ιησού από τη Ναζαρέτ, πριν από 2000 χρόνια, οι μεγάλες μνητικές διαδικασίες της Σταύρωσης και της Ανάστασης οδήγησαν στην οδό από την Ιερουσαλήμ προς τη Γεσθημανή και τον Γολγοθά. Βρισκόμαστε βέβαια τώρα στο μέσον της Μεγάλης Εβδομάδας των Χριστιανών, που κορυφώνεται στη Μεγάλη Παρασκευή και την Κυριακή του Πάσχα. Γνωρίζουμε όμως ακόμα, ότι η γιορτή του Πάσχα ακολούθησε τα βήματα των προχριστιανικών εορτών της άνοιξης και της γονιμότητας. Το όνομα Πάσχα [Easter στα Αγγλικά] θεωρείται ότι προέρχεται από το «eastra» ή «Ostara» στα παλαιά γερμανικά και αφορά μια αρχαία αγγλοσαξονική/ γερμανική θεότητα που αναφέρθηκε από τον Άγγλο μοναχό Βέδα, τον 8ο αιώνα. Ο φιλόλογος, γλωσσολόγος και μυθολόγος Γιάκομπ Γκριμ, ένας από τους αδελφούς Γκριμ που έγραψαν τα γνωστά παραμύθια, είπε:

Η Όσταρα, η Έαστρε, φαίνεται λοιπόν ότι ήταν η θεότητα της λαμπρής αυγής, του ανατέλλοντος φωτός, ενός θεάματος που φέρνει χαρά και ευλογία, η σημασία του οποίου μπορούσε εύκολα να προσαρμοστεί στην ημέρα της ανάστασης του Θεού των Χριστιανών. Την Κυριακή του Πάσχα άναβαν φωτιές και, σύμφωνα με μια παλιά λαϊκή παράδοση, τη στιγμή που ο ήλιος ανατέλλει το πρωί της Κυριακής του Πάσχα, κάνει τρία χαρούμενα άλματα, χορεύει από χαρά [...] Το νερό που αντλεί κάποιος το πρωί του Πάσχα είναι, όπως και αυτό των Χριστουγέννων, ιερό και θεραπευτικό (Grimm, 1882, σ. 291)

Αυτή η αρχαία γιορτή του ζωοποιού φωτός, της χαράς και της ανανέωσης και του ανατέλλοντος ηλίου αντηχεί και πάλι την ημέρα του Πάσχα, όταν το φως της Ανάστασης απελευθερώνεται στον κόσμο μετά το μυστήριο των παθών και της σταύρωσης.

Στο βιβλίο *Από τη Βηθλεέμ στο Γολγοθά*, η Αλίκη Μπέιλη μας υπενθυμίζει ότι αυτή η Διδασκαλία των Μυστηρίων της Σταύρωσης και της Ανάστασης είναι αρχαία, ότι παλαιότερα τελούνταν μυστικά και ότι «οι ίδιες ιστορίες λέγονται για τον Ηρακλή, τον Μπάλντουρ, τον Μίθρα, τον Βάκχο και τον Όσιρη, για να αναφέρουμε μόνο λίγους από ένα μεγάλο αριθμό». Στη συνέχεια επισημαίνει ότι:

«Η μοναδικότητα του έργου του Χριστού βρίσκεται στο γεγονός ότι ήταν ο πρώτος που διαδραμάτισε το σύνολο των τελετουργικών τυπικών της μύησης δημόσια, μπροστά στον κόσμο, δίνοντας έτσι στην ανθρωπότητα μια εκδήλωση της θειότητας της επικεντρωμένης σ' ένα πρόσωπο, έτσι ώστε όλοι να μπορούν να δουν, να μπορούν να γνωρίσουν, να πιστέψουν και ν' ακολουθήσουν τα βήματά Του». (Από τη Βηθλεέμ στον Γολγοθά, σσ. 234-35)

Η Αλίκη Μπέιλη υποστηρίζει, λοιπόν, ότι επρόκειτο για ένα κοσμικό γεγονός που αφορούσε ολόκληρη την ανθρωπότητα και άνοιξε τη συνείδηση του ανθρώπου στο μεγάλο μυστήριο της σταύρωσης και της ανάστασης, σαν μια αναπαράσταση της τέταρτης και της πέμπτης μύησης. Αυτή η διευρυμένη πνευματική οπτική, μας καλεί να εξετάσουμε μια πιο περιεκτική και κοσμική προσέγγιση του Πάσχα, αντί να παραμένουμε στους περιορισμούς μιας κοντόθωρης ερμηνείας του θεσμικού Χριστιανισμού. Χωρίς να υποτιμάμε την αξία και την ομορφιά που προσφέρουν όλες οι θρησκευτικές παραδόσεις και θεσμοί, αυτή η βαθύτερη ενασχόληση ανοίγει το δρόμο για την υπέρβαση μιας θρησκευτικής αντίληψης στηριγμένης σε τυφλή πίστη και

θεολογικά δόγματα, που αποβλέπει να εξασφαλίσει πρόσβαση σε κάποιον φανταστικό παράδεισο ή ουρανό. Η εξαιρετικά περιοριστική και διαστρεβλωμένη αντίληψη για τη λύτρωση, σύμφωνα με την οποία ο Ιησούς Χριστός αφαιρεί τις αμαρτίες των χριστιανών και, δυστυχώς, αφήνει όλους τους μη πιστούς σε μια επισφαλής κατάσταση αμαρτίας ή ακόμη και καταδίκης, είναι πράγματι δύσκολο να γίνει κατανοητή, καθώς έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τη διδασκαλία του Χριστού για την αγάπη. Ακόμη και σήμερα μπορούμε να δούμε κατάλοιπα αυτής της διαστρεβλωμένης άποψης να υποκρύπτονται σε μεγάλο μέρος των καθιερωμένων θρησκειών ή ακόμη και της πολιτικής. Αυτά βασίζονται σε παλιές δυνάμεις πόλωσης και αποκλειστικής οικειοποίησης της ιδέας ενός περιούσιου λαού που ισχυρίζεται ότι ανήκει στη «σωστή πλευρά», εγκλωβισμένος έτσι σε βαθιές εμμονές του τύπου «εμείς έναντι αυτών» βασισμένες σε θρησκευτικά δόγματα και αξιώσεις απόλυτης αλήθειας, οι οποίες μπορούν να γίνουν εξαιρετικά τοξικές όταν αναμιγνύονται με την πολιτική και με ωμά παιχνίδια εξουσίας.

Οι διδασκαλίες της Προαιώνιας Σοφίας, καθώς και η ζωή και οι διδασκαλίες των μυστικιστών σε κάθε εποχή, οι οποίοι συχνά περιθωριοποιούνταν, ακόμη και διώκονταν, μας οδηγούν προς μια πνευματική απαλλαγή από τέτοιου είδους παγίδες. Στους σύγχρονους καιρούς, ο ερευνητής του πνευματικού κόσμου Ρούντολφ Στάινερ έγραψε εκτενώς για το μυστήριο του Γολγοθά και του Πάσχα ως κοσμικά γεγονότα, προετοιμάζοντας έτσι το έδαφος για μια διευρυμένη πνευματική προσέγγιση. Σε μία από τις διαλέξεις του, στοχάζεται πάνω στην πνευματική σημασία της σταύρωσης και της ανάστασης για την πνευματική εξέλιξη της ανθρωπότητας ως εξής:

«Μετά το Μυστήριο του Γολγοθά μπορούμε να αναφερθούμε σε αυτό που ενεργεί στην ψυχή ως Χριστική Ώθηση, ως πνευματικό ηλιακό φως, σαν να βλέπαμε μπροστά μας ένα αυτόφωτο σώμα που ακτινοβολεί το φως του από μέσα. Αν το εκλάβουμε κατ' αυτό τον τρόπο, το γεγονός του Μυστηρίου του Γολγοθά καθίσταται ένα σημαντικό ορόσημο στην ανθρώπινη εξέλιξη».

Στη συνέχεια, ο Στάινερ συμπληρώνει ότι αυτή η πνευματική μύηση και το μυστήριο άνοιξαν το δρόμο σε νέες πνευματικές δυνατότητες και εξέλιξη, χρησιμοποιώντας την εικόνα για το Πυρ της Ψυχής:

«Όπως μια φλόγα που καίει μέσα μας και ακτινοβολεί το φως της, έτσι εμφανίζεται η ψυχή μετά το Μυστήριο του Γολγοθά, αν έχει καταφέρει να δεχτεί την Χριστική Ώθηση». (Ρ. Στάινερ στη διάλεξη IV GA 142 Η Μπαγκβάτ Γκίτα και οι Επιστολές του Παύλου)

Πρόκειται για μια στοχαστική σκέψη, που υποστηρίζει ότι αυτές οι ανώτερες μύησεις του Χριστού έχουν αφυπνίσει στην Ανθρωπότητα τη δυνατότητα της Ψυχής να εκχέεται στον κόσμο, ενώ παράλληλα αντλεί από υπέρτερες πνευματικές δυνατότητες και Φως. Στη διδασκαλία του Θιβετανού, αυτό θα αντιστοιχούσε στην ανάφλεξη και στην αφύπνιση του Ηλιακού Πυρός ως πνευματική ουσία της Ψυχής. Ακολουθώντας τα βήματα του Ιησού, του Χριστού, σημαίνει να ζούμε μια ζωή που προβάλλει από το πεδίο της Ψυχής, έτσι ώστε η ζωή της μαθητείας να αποτελεί ζωντανή έκφραση της Ακτινοβολίας της Ψυχής. Ο βασικός τόνος του Κριού κρατά το κλειδί για αυτό: «Προβάλλω και από το πεδίο του νου κυβερνώ». Το πεδίο του νου δεν είναι βέβαια ο κατώτερος ορθολογικός νους, αλλά το ανώτερο νοητικό πεδίο στο οποίο ζει και αναπνέει η Ψυχή, το πεδίο όπου εισερχόμαστε μέσω της πύλης της καρδιάς. Αυτός ο κόσμος της Ψυχής είναι γεμάτος Θεϊκό Φως, Αγάπη και Σκοπό. Συνεπώς, το ρήμα «κυβερνώ» αυτού του βασικού τόνου δεν υπονοεί «επιβάλλομαι» ή «σας δίνω κανόνες και πρέπει να τους ακολουθήσετε», κάτι που συχνά χαρακτηρίζει τους ανθρώπινους θεσμούς. Ο Κριός εκφράζει το «κυβερνώ» της ένδον Ψυχής σαν το κέντρο πνευματικής δύναμης που διαποτίζεται από τη Θέληση-για-Αγάπη και τη Θέληση-για-το Καλό. Ο Χριστός επανα-

λάμβανε συνεχώς ότι η βασιλεία Του δεν είναι αυτού του κόσμου, ωστόσο το σημαντικό τούτο μήνυμα φαίνεται να κατανοείται πολύ αργά, καθώς η ανθρωπότητα εξακολουθεί να δημιουργεί θρησκευτικούς θεσμούς στο όνομα του Χριστού και θρησκευτικούς προφήτες για να επιβάλλεται και να ασκεί εξουσία πάνω σε άλλους και στον κόσμο. Ο βασικός τόνος του Κριού δεν αφορά κάποια κοσμική εξουσία, αλλά τη θυσία και την ευθυγράμμιση με τους εσωτερικούς Πνευματικούς Νόμους του Φωτός και της Αγάπης, που εκφράζονται στην σπαραχτική στιγμή πάνω στο σταυρό, όταν ο Ιησούς-Χριστός, λέγεται ότι φώναξε δυνατά: «Πατέρα, στα χέρια Σου παραδίδω το Πνεύμα Μου». (Κατά Λουκά 23:46)

Το μυστήριο της σταύρωσης και της ανάστασης εκτυλίσσεται σε μικροκοσμικό επίπεδο σε κάθε ανθρώπινη ζωή. Στην Ατραπό της Επιστροφής αποκτά βαθιά σημασία, καθώς ο πνευματικός αναζητητής ζει όλο και πιο συνειδητά μέσα στη συμβολική και πραγματική δυναμική της σταύρωσης και της ανάστασης, απορρίπτοντας τις χωριστικές τάσεις και προσκολλήσεις της προσωπικότητας και παραδίδοντας εαυτόν στο Φως του Πνεύματος.

Οι μικροί θάνατοι στη ζωή της καθημερινότητας ανοίγουν χώρο για να εισέλθει η Ζωή της Ψυχής, διαμορφώνοντας τον κύκλο μετασηματισμού από το θάνατο στην ανάσταση σε καθημερινό βίωμα. Μπορεί να πρόκειται για κάτι φαινομενικά απλό, όπως είναι η εγκατάλειψη των ιδίων μας απόψεων ή προκαταλήψεων προκειμένου να ακούσουμε στ' αλήθεια τον άλλο. Οι στιγμές της θυσίας και της παράδοσής μας στην Ψυχή δημιουργούν τον φωτεινό σταυρό απ' όπου ακτινοβολεί η χαρά, καθώς εκχωρούμε την ταυτότητά μας στον εσωτερικό Πνευματικό Εαυτό, την Ψυχή ή Χριστική Συνείδηση.

Σημαντική επιρροή στη Χριστιανική θεολογία όσον αφορά την Ανάσταση του Χριστού συναντάμε στα έργα του Αποστόλου Παύλου. Μεγάλο μέρος της χριστιανικής θεολογίας βασίζεται στα συγγράμματα του Παύλου, τα οποία συγκαταλέγονται στα παλαιότερα της Καινής Διαθήκης. Στις επιστολές προς Κορινθίους συναντάμε τη περίφημη φράση: «Πεθαίνω καθημερινά», την οποία η Αλίκη Μπέιλη συσχετίζει με τη Σταύρωση ή τη Μεγάλη Απάρνηση, όπως είναι γνωστή στην Ανατολή. Οι επιστολές του Παύλου σκιαγραφούν μια λεπτομερή εικόνα της πολύπλοκης διαδικασίας του πνευματικού αναπροσανατολισμού και των αγώνων που συνεπάγεται. Αναφέρεται στη μυστικιστική εμπειρία και το όραμα του Χριστού που οδήγησαν σε έναν μείζονα αναπροσανατολισμό της ζωής του. Ενώ η Εκκλησία επέλεξε να ερμηνεύσει αυτό το γεγονός σε μετέπειτα χρόνο κυρίως σαν ένα κάλεσμα για μεταστροφή προς την ορθή Χριστιανική πίστη και τους θεσμούς, φαίνεται ότι η δική του μεταστροφή ήταν εξαρχής βαθιά μυστικιστική έχοντας χαρακτήρα μύησης. Εντούτοις, πρόκειται για μια εικόνα σύνθετη, αντιφατική όσο και παράδοξη, κάτι που επιμαρτυρούν οι πολυάριθμες θεολογικές συζητήσεις και διαφωνίες ανά τους αιώνες.

Για τους εσωτεριστές, τα έργα του Παύλου μπορούν να αποτελέσουν εξαιρετικό υλικό για στοχασμό πάνω στη φύση του πνευματικού αναπροσανατολισμού και στην πρακτική της απελευθέρωσης από προκαταλήψεις, διατηρώντας επίγνωση σχετικά με τις πολυπλοκότητες, τις διαμάχες και τις αμφισημίες της ανθρώπινης φύσης, οι οποίες εκφράζονται τόσο εύγλωττα στις επιστολές του. Η Αλίκη Μπέιλη και ο Θιβετανός παρουσιάζουν ενδιαφέρουσες και αντιφατικές σκέψεις σχετικά με τη ζωή και τις διδασκαλίες του Απ. Παύλου, υποδεικνύοντας εξίσου, βαθιές μυστικιστικές και αποκρυφιστικές αποκαλύψεις όσο και προβληματικές διαστρεβλώσεις της διδασκαλίας του Χριστού. Η Αλίκη Μπέιλη, για παράδειγμα, σημείωσε ότι «η κλίση που έδωσε [ο Παύλος] στον Χριστιανισμό είναι ίσως σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνη για το σύμπλεγμα κατωτερότητας που κυριαρχεί στον μέσο Χριστιανό – μια κατωτερότητα που με κανένα τρόπο δεν διδάχθηκε απ' τον Χριστό». (Από τη Βηθλεέμ στον Γολγοθά, σ. 80).

Εξίσου όμως, ο Παύλος περιγράφεται ως ένας Μυημένος, του οποίου η περίφημη μυστικιστική φράση «ο Χριστός εν υμίν» θέτει τα θεμέλια του χριστιανικού μυστικισμού. Σχετικά, διαβάζουμε στο βιβλίο *Η Ψυχή και ο Μηχανισμός της* ότι:

«Μια στενή σύγκριση της Χριστιανικής και της Ανατολικής διδασκαλίας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι όροι: Εαυτός, Ψυχή, Χριστός, υποδηλώνουν την ίδια κατάσταση ύπαρξης ή συνείδησης και υποδεικνύουν την υποκειμενική πραγματικότητα σε κάθε άνθρωπο». (Η Ψυχή και ο Μηχανισμός της, σ. 77)

Είναι ενδιαφέρον ότι ο Ρούντολφ Στάινερ έγραψε επίσης εκτενώς για τον Άγιο Παύλο, μεταξύ άλλων σε μια σειρά διαλέξεων το 1912 με τίτλο «Η Μπαγκβάτ Γκίτα και οι Επιστολές του Παύλου», η οποία παρουσιάζει ένα πολύπλοκο και συναρπαστικό σύμπλεγμα ιδεών που φέρνει τα Χριστιανικά και τα Ανατολικά κείμενα σε έναν δημιουργικό διάλογο. Σε μια διάλεξή του, με θέμα *Η έννοια του Πάσχα: ο Άγιος Παύλος και η Χριστική Ώθηση*, ο Στάινερ γράφει:

«Όλα όσα ήρθαν στην αντίληψή του με αυτόν τον τρόπο στον φυσικό κόσμο δεν μπόρεσαν να πείσουν τον Παύλο· όταν αυτά τα γεγονότα στην Παλαιστίνη πήραν τέλος, ο Παύλος παρέμενε αντίπαλος του Χριστιανισμού. Έγινε ο Απόστολος των Χριστιανών μόνο μετά το γεγονός στη Δαμασκό, αφού είχε βιώσει την ίδια την Υπόσταση του Χριστού με έναν υπερφυσικό, υπεραισθητό τρόπο. Έτσι, ο Παύλος ήταν ένας άνθρωπος που δεν μπορούσε να πεισθεί για τη σημασία της Χριστικής Ώθησης από αποδείξεις των φυσικών αισθήσεων, αλλά που μπορούσε να πεισθεί μόνο από μια υπεραισθητική εμπειρία. Και η υπεραισθητική εμπειρία που του δόθηκε στιγμάτισε βαθιά στη ζωή του — τόσο βαθιά, μάλιστα, που από εκείνη τη στιγμή έγινε ένας άλλος άνθρωπος. Πολύ περισσότερο, έγινε μυημένος. (Στάινερ, Η Σημασία του Πάσχα: Ο Άγιος Παύλος και η Χριστική Ώθηση)

Ο όρος «υπεραισθητή γνώση» αναφέρεται στη γνώση της Ψυχής και στην υπέρβαση του υλισμού. Αυτό αφορά την ανάπτυξη μιας αληθινής Εσωτερικής Ζωής, η οποία περιλαμβάνει πρωτίστως την καρδιά, αυτή που εξευγενίζει τις εξωτερικές αισθήσεις και αφυπνίζει τις ενδότερες, εσωτερικές αισθήσεις. Σε μια άλλη ομιλία με τίτλο *Η Επανεμφάνιση του Χριστού στο Αιθερικό*, που δόθηκε το 1910, ο Στάινερ πρότεινε πώς θα αναπτυχθεί η αιθερική όραση στην ανθρωπότητα, λέγοντας:

«Η προσωπική εμπειρία του Παύλου στη Δαμασκό θα γίνει κοινή για ορισμένους ανθρώπους. (Η Επανεμφάνιση του Χριστού στο Αιθερικό, σ. 98)

Η μελέτη των έργων του Παύλου, μας προσφέρει άφθονες ευκαιρίες να καλλιεργήσουμε την τέχνη του πνευματικού και θρησκευτικού διαλόγου, συμμετέχοντας σε γόνιμες συζητήσεις, προκλήσεις και διερευνήσεις. Αντί να αντιμετωπίζουμε τα κείμενά του ως δόγμα ή αμετάβλητη αλήθεια, η πνευματική πηγή του Παύλου περιλαμβάνει μια μαρτυρία εσωτερικής σύγκρουσης και μπορεί να επιφέρει μια δημιουργική τριβή, χαλαρώνοντας έτσι την ευρέως διαδεδομένη σήμερα προσκόλληση σε αμετάβλητες θέσεις και «ισμούς», που τόσο συχνά οδηγούν σε αντιμαχόμενες φατρίες και πόλωση σε κοινωνικούς, πολιτικούς και θρησκευτικούς τομείς.

Ένα εμπνευσμένο παράδειγμα αποτελεί ο Γερμανός θεολόγος και ψυχαναλυτής Όιγκεν Ντρέβερμαν (Eugen Drewermann), ο οποίος, εδώ και δεκαετίες, επιδεικνύει το θάρρος να αμφισβητεί και να αντικρούει τα κατεστημένα θρησκευτικά δόγματα, στην προκειμένη περίπτωση στο πλαίσιο των παραδόσεων της Καθολικής Εκκλησίας. Το έργο του χαλαρώνει τα δεσμά των θρησκευτικών δογμάτων και εξετάζει προβληματικές πτυχές σε διδασκαλίες της εκκλησίας και της κοινωνίας γενικότερα, συμπεριλαμβανομένου του ρόλου της γυναίκας και σοβαρών ζητημάτων που αφορούν την εξουσία, τον φόβο και την ανθρώπινη σεξουαλικότητα στη θρησκεία και την πολιτική.

Το ψυχαναλυτικό έργο του Ντρέβερμαν έριξε φως στους εκκλησιαστικούς θεσμούς στο βιβλίο του «Κληρικοί – Ψυχογράφημα ενός Ιδανικού», το οποίο, όπως ήταν αναμενόμενο, δεν έτυχε καλής υποδοχής από τις εκκλησιαστικές αρχές. Τελικά, αντί να επιδιώξουν διάλογο, οι αρχές τον απέκλεισαν από τις θέσεις διδασκαλίας και από το ιερατείο της Καθολικής Εκκλησίας τη δεκαετία του 1990 και ο Ντρέβερμαν αποχώρησε τελικά από την Καθολική Εκκλησία το 2005, αλλά συνεχίζει να γράφει μέχρι σήμερα. Σε έναν σε βάθος διάλογο μεταξύ της θρησκευτικής και θεολογικής παράδοσης και της ψυχοθεραπευτικής του πρακτικής, προτείνει πώς οι διδασκαλίες του Χριστού και η πνευματική σημασία του Πάσχα μπορούν να αποτελέσουν ένα αντίδοτο στους υπαρξιακούς φόβους που τροφοδοτούν σε μεγάλο βαθμό την ανθρωπινή επιθετικότητα, την αποξένωση και την πόλωση, οδηγώντας σε ένα φαύλο κύκλο φαινομενικά ατέρμονων, ανεπίλυτων συγκρούσεων, βίας και πολέμων.

Στο πιο πρόσφατο βιβλίο του με τίτλο «Wovon die Menschen Leben» (Από τι ζουν οι άνθρωποι), που εκδόθηκε στα γερμανικά στις αρχές του φετινού έτους, εξετάζει τις Προς Γαλάτες επιστολές του Παύλου αποκαλύπτοντας νέες ιδέες, βάθος και σοφία για την εποχή μας. Η μεταμόρφωση του Παύλου από κυρίαρχο και διώκτη των πρώτων οπαδών του Χριστού ως την εμπειρία του Εσωτερικού Χριστού φαίνεται να αγγίζει ευαίσθητα σημεία που σχετίζονται με τα ίδια τα προβλήματα και τις διαμάχες που αντιμετωπίζει σήμερα η ανθρωπότητα.

Ο Drewermann γράφει σχετικά με την εμπειρία της μεταστροφής του Παύλου τα ακόλουθα:

«Τώρα, ο Παύλος πρέπει να αλλάξει εντελώς τον τρόπο σκέψης του. Μήπως ο άνθρωπος από τη Ναζαρέτ είχε τελικά δίκιο όταν αφαίρεσε πλήρως τη σκέψη της τιμωρού δικαιοσύνης από το πρόσωπο του Θεού; Όποιος τηρεί τις εντολές απλά και μόνο από φόβο μπροστά στην οργή του Θεού, θα παραμένει πάντοτε δέσμιος σε αισθήματα θρησκευτικής αμφιβολίας και αυτό που αποκαλεί «καλό», συμβαίνει σ' αυτόν, εάν και εφόσον συμβεί, ως επιβαλλόμενο από μια εξωτερική δύναμη. Η ηθική, αντίθετα, θα πρέπει να ανθεί μέσα από ελευθερία και εσωτερική αρμονία, από αυτονομία και αυθεντικότητα, κι όχι από κατωτερότητα και υποταγή» (2026, Drewermann σ. 22, μετάφραση¹)

Η τρέχουσα παγκόσμια κατάσταση, με όλες τις εντεινόμενες χαοτικές συνθήκες, την αβεβαιότητα και τον πόνο σε σωματικό, συναισθηματικό και πνευματικό επίπεδο, φαίνεται να ζητά απεγνωσμένα αυτή την πνευματική ελευθερία. Αυτό θα σήμαινε απελευθέρωση από τη χειραγώγηση, την ανηθικότητα και τον αυταρχικό έλεγχο, ώστε να απελευθερωθεί η Ψυχή της Ανθρωπότητας, η οποία αποτελεί τη βάση της αληθινής ηθικής, σύμφωνα με τον Ντρέβερμαν. Οι παγκόσμιες συνθήκες δείχνουν μια θεμελιώδη συλλογική πνευματική κρίση, τέτοια που ίσως θα μπορούσε να πει κανείς ότι ο ανθρωπίνος πολιτισμός βιώνει μια εμπειρία Μεγάλης Παρασκευής, ενόσω αγωνίζεται προς την πνευματική ελευθερία του Φωτός της Ανάστασης.

Ο Ιησούς, ο Χριστός, άνοιξε τις πύλες της Βασιλείας των Ουρανών στην έκφραση της Θείας ζωής Του μέσω πνευματικής συνεργασίας και βάθους της σχέσης μέσα στη Θεία Αγάπη.

Στο εξωτερικό πεδίο, αμφισβήτησε εξ' άλλου τις κοινωνικές, θρησκευτικές και πολιτισμικές νόρμες και δομές εξουσίας, δραστηριοποιούμενος σε ομάδες μαθητών και από κοινού με στενούς πνευματικούς συντρόφους, μεταξύ των οποίων και η Μαρία η Μαγδαληνή ως πνευματική πρωτοργός.

Ήταν εκείνη που είχε τη δύναμη να τον συνοδεύσει και να φέρει μαρτυρία για την μύησή του στη Σταύρωση και την Ανάσταση, όπως αναφέρεται στα τέσσερα κανονικά

ευαγγέλια και στο Ευαγγέλιο της Μαρίας Μαγδαληνής. Μπορούμε να παραδειγματιστούμε από την πνευματική σταθερότητα και την αταλάντευτη εμπιστοσύνη της αντλώντας δύναμη εν όψει της καταστροφής. Μια θαυμάσια μελέτη επί του θέματος μπορεί να βρει κάποιος στο βιβλίο της Σίνθια Μπουρζό (Cynthia Bourgeault), *Η Σημασία της Μαρίας Μαγδαληνής – Ανακαλύπτοντας τη Γυναίκα στην Καρδιά του Χριστιανισμού*.

Η δύναμη στο έργο μας της υπηρεσίας και αρωγής σε αυτή την παγκόσμια συμπλοκή βασίζεται εξίσου στη βαθιά πραγματικότητα εσωτερικών και εξωτερικών σχέσεων μιας πνευματικής συντροφικότητας και οικειότητας, καθώς συνεργαζόμαστε μεταξύ μας ως όμιλος, με την Ιεραρχία και τον Χριστό στο κέντρο. Ανυψώνοντας τη συνείδησή μας προς την Ψυχή – τον ενυπάρχοντα Χριστό – έχουμε τη δυνατότητα να εξελιχθούμε σε ζωντανά παραδείγματα για το Μυστήριο του Πάσχα. Ας περάσουμε τώρα στο θεραπευτικό ρεύμα του Φωτός της Ανάστασης και ας υπηρετήσουμε μαζί με χαρά και κοινή ομαδική δύναμη, προχωρώντας σε διαλογισμό.

Αναφορές

Bailey, A. (1951) *Esoteric Astrology*. Lucis Press.

Bailey, A (1930) *The Soul and Its Mechanism*. Lucis Press.

Bailey, A (1937) *From Bethlehem to Calvary*. Lucis Press.

Bourgeault, C (2010) *The Meaning of Mary Magdalene – Discovering the Woman at the Heart of Christianity*. Shambhala, Boston and London.

Drewermann, E. (2026) *Wovon die Menschen leben, Wege zum Galater-Brief des Paulus*. Patmos Verlag

Steiner, R (1910/2022) *The Reappearance of Christ in the Etheric – A Collection of Lectures on the Second Coming of Christ*. SteinerBooks.

Steiner, R. (1912) *The Bhagwat Gita and the Epistles of Paul. Lecture IV GA 142*

<https://rsarchive.org/Lectures/GA142/English/AP1971/19121231p01.html>

Steiner, R (1920) *The Meaning of Easter – St Paul and the Christ Impulse. GA 198.*

https://rsarchive.org/Lectures/MEastr_index.html

¹Γερμανικό πρωτότυπο (2026, Drewermann σ. 22): "Jetzt aber muss Paulus völlig umdenken. Hatte der Mann aus Nazareth nicht im Grunde völlig recht, wenn er den Gedanken der Strafgerechtigkeit aus dem Gottesbild gänzlich entfernte? Wer die Gebote nur einhält aus Angst vor Gottes Zorn, wird stets in religiösen Ambivalenzgefühlen gefangen bleiben, und was er als "Gute" bezeichnet, geschieht bei ihm, wenn überhaupt, dann allenfalls als aufgezwungen von dem Diktat einer fremden Macht. Moralität hingegen sollte aus Freiheit und innerer Übereinstimmung, aus Autonomie und Authentizität erwachsen, nicht aus Unterlegenheit und Unterwerfung."